

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 584
van **VERA JANS**
datum: 13 juni 2016

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

(Cyber)pesten - Acties en maatregelen

In een gezamenlijk persbericht op 29 januari 2016 hebben de ministers van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Onderwijs en Jeugd en Sport resoluut en verenigd pesten en geweld op minderjarigen afgewezen.

Met deze mededeling engageert de Vlaamse Regering zich tot gezamenlijke acties voor kwaliteitsbevordering, sensibilisering, preventie en een adequaat en gepast reactiebeleid. Zij kiest resoluut voor een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak en doelgerichte samenwerking tussen de beleidsdomeinen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Onderwijs en Jeugd en Sport.

Concreet kiezen de ministers ervoor om in te zetten op elkaar versterkende acties alsook een aantal sectorspecifieke acties en maatregelen.

1. Welke concrete sectorspecifieke acties en maatregelen heeft de minister vanuit zijn/haar beleidsdomein genomen in het kader van dit gemeenschappelijk engagement tegen pesten in het algemeen en cyberpesten in het bijzonder?
2. Welke concrete acties en maatregelen heeft de minister vanuit zijn/haar bevoegdheden in 2016 in samenwerking met andere beleidsdomeinen en partners genomen in het kader van dit gemeenschappelijk engagement tegen pesten in het algemeen en cyberpesten in het bijzonder?
3. Welke concrete acties en maatregelen zijn nog gepland voor de tweede helft van 2016 en voor 2017 tegen pesten in het algemeen en cyberpesten in het bijzonder?
4. Hoeveel middelen heeft de minister ter beschikking voor sectorspecifieke acties en maatregelen in 2016? Graag een overzicht per actie of maatregel.
5. Hoeveel middelen besteedt de minister in het kader van de samenwerking aan cofinanciering van acties en maatregelen? Graag een overzicht per actie of maatregel en het geïnvesteerde bedrag ten aanzien van het totale bedrag.

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (416), Jo Vandeurzen (584), Philippe Muyters (580), Sven Gatz (266).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 584 van 13 juni 2016

van **VERA JANS**

Inleidend geven we aan dat het Vlaams actieplan ter bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector opgebouwd is vanuit vier pijlers:

1. kennisverruiming en kennisdeling m.b.t. geweld op kinderen en jongeren;
2. algemene ondersteunende en sensibiliserende acties naar de brede bevolking ter bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van kinderen en jongeren;
3. adequaat en gepast omgaan met de integriteit van minderjarigen en met grensoverschrijdend gedrag en misbruik van kinderen en jongeren in de betrokken sectoren;
4. aanbieden van gepaste ondersteuning en hulp aan minderjarige slachtoffers en daders van grensoverschrijdend gedrag en misbruik.

De monitoring van de daaronder ressorterende acties gebeurt door de werkgroep integriteit die aangestuurd wordt door het kabinet Vandeurzen. Aan deze werkgroep participeren de kabinetten en administraties van de beleidsdomeinen WVG, Onderwijs, CJSM (Jeugd, Sport en vanaf september 2016 aangevuld met Media).

Het realiseren van een geïntegreerde en afgestemde aanpak van (cyber)pesten gebeurt, net zoals de aanpak van andere vormen van geweld op kinderen, op basis van de vier genoemde pijlers.

We opteren ervoor om het antwoord op de vijf vragen van mevrouw Vera Jans te kaderen vanuit dit stramien van het Vlaams actieplan. Voor elk van de acties geven we aan wat daaromtrent gerealiseerd, respectievelijk gepland is in 2016 en wat in dit kader op de agenda staat voor 2017. We vermelden daarbij telkens zowel de sectorspecifieke als transversale initiatieven.

In het kader van de eerste pijler (*kennisverruiming en kennisdeling*) kunnen onderstaande drie acties vermeld worden.

- 1°. We plannen in **2017** een (vervolg)*wetenschappelijk onderzoek* m.b.t. geweld op kinderen. De aansturing daarvan ligt bij het departement WVG. De voorbereiding en opvolging zullen gebeuren via een stuurgroep waaraan onder meer de administraties Onderwijs, Sport en Jeugd zullen participeren. De problematiek van (cyber)pesten zal deel uitmaken van dit kwantitatief wetenschappelijk onderzoek. Het budget dat hiervoor wordt voorzien hangt af van het nog te bepalen onderzoeksdesign.
- 2°. In **2016** wordt werk gemaakt van een *kennisplatform integriteit* voor vrijwilligers en professionals in de betrokken sectoren. De thematiek (cyber)pesten krijgt daarin zeker een plaats. Dit gebeurt op basis van cofinanciering door alle betrokken beleidsdomeinen (75.000€, waarvan 26.000€ door WVG, 25.000€ door Onderwijs, 12.000 € door Jeugd en 12.000 € door Sport).
- 3°. De betrokken beleidsdomeinen gaan tegen eind **2016** na wat ze kunnen leren uit *gedeelde expertise m.b.t. "peer support"* in de context van (cyber)pesten. Dit gebeurt

via een werkgroep onder aansturing van het beleidsdomein CJSB. Op basis daarvan wordt bekeken welke verdere acties nodig zijn.

Voor wat de tweede pijler betreft, worden *bestaande preventieve en sensibiliserende sectorale maatregelen* verder verankerd. Het betreft onderstaande **permanente acties**.

WVG

- Het vergroten van de toegankelijkheid van 1712 voor minderjarigen via de verdere bekendmaking van het kindvriendelijk 1712 met, daaraan gekoppeld de bekendmaking van de aparte websites voor kinderen (-12jarigen) en jongeren (+12jaar). (Cyber)pesten komt aan bod op de genoemde websites. Kinderen en jongeren kunnen telefonisch of via mail terecht bij 1712 voor alle vormen van geweld. Voor **2016** is voor de bekendmaking van 1712 een budget van 40.000 € voorzien. Het budget voor **2017** is nog niet gekend. De beleidsdomeinen Onderwijs, Jeugd en Sport werk(t)en actief mee aan de bekendmaking van 1712.
- Een jaarlijkse sensibiliseringscampagne voor de verdere bekendmaking van de chatbox www.nupraatikerover.be bij jongeren.

Jeugd/Media

- Acties die kaderen in de subsidie-overeenkomst met respectievelijk de Ambrassade, Mediaraven, Jong & Van Zin, de Kinderrechtswinkel, Tumult en Awel :
 - o informeren en vormen van kinderen en jongeren over hun rechten, verspreiding van de jongerengidsen in 2015 en **2017**, up to date houden van de website jongerengids.be, opmaak van thematische folders en nieuwe informatiezuilen, het ontwikkelen van een toegankelijke en up to date website jeugdinfotheek (acties in samenwerking met de Ambrassade);
 - o inzetten op de verbetering van de rechtspositie van de minderjarige (Kinderrechtswinkel);
 - o de vinger aan de pols houden en communiceren over wat bij kinderen en jongeren leeft (Awel);
 - o op een positieve, ervaringsgerichte en participatieve manier aan de slag gaan rond thema's die voor kinderen en jongeren belangrijk zijn op scharniermomenten in hun leven, met bijzondere aandacht voor persoonlijke relaties en seksualiteit (Jong & Van Zin)
 - o inzetten op het versterken van de mediacompetenties en mediawijsheid van kinderen en jongeren (in samenwerking met Mediaraven)
 - o sensibiliseren van duizenden kinderen en jongeren rond het voorkomen van pesten (Tumult als motor van het netwerk "Kies kleur tegen pesten" bereikt minstens 30 000 kinderen en jongeren of 150 organisaties en reikt bij de opening van de week tegen pesten de "Pesten-dat-kan-niet!" prijs uit)
- Het Actieplan "No Hate Vlaanderen" **2016-2018** focust op sensibilisering, vorming en ondersteuning van kinderen, jongeren en intermediairen om hen weerbaar te maken en actie te ondernemen tegen on- en offline haatspraak. Het netwerk No Hate Vlaanderen communiceert hierover, organiseert vorming en ontwikkelt en verspreidt tools. In **2016** begeleidden de afdeling Jeugd en het Vlaams Kenniscentrum mediawijsheid een projectgroep van de Hogeschool Vives in Kortrijk over No Hate. De groep van 8 studenten zorgde voor online sensibilisering via een YouTube filmpje. Dit werd gekoppeld aan de website nohate.be waar flowcharts en tips & tricks over Hoe reageer ik op haatspraak? werden gezet. Anderzijds maakten ze een educatieve activiteitenbundel #NoHate over omgaan met haatspraak in het jeugdwerk, de klas en elders, toegespitst op begeleiders van tieners. No Hate activeert verder een platform van geëngageerde organisaties en instanties om het actieplan No Hate te sturen. No Hate werkt hiervoor samen met de andere

gemeenschappen in België, de Raad van Europa en andere relevante internationale spelers. Bedoeling is dat de campagne op 10 **december 2016** formeel gelanceerd wordt in Vlaanderen.

- Het Kenniscentrum Mediawijsheid lanceert in de **tweede helft** van **2016** een online platform voor ouders over mediaopvoeding. Binnen dit platform zal een specifiek traject worden uitgewerkt rond cyberpesten. Ouders zullen tips en informatie kunnen raadplegen over hoe ze moeten omgaan met deze problematiek.
- Het Kenniscentrum Mediawijsheid heeft binnen haar reguliere werking aandacht voor cyberpesten. Een specifiek online dossier rond het thema (mediawijs.be/dossiers/dossier-cyberpesten/wat-cyberpesten) bevat verschillende informatieve artikels, advies en tips.
- Minister Gatz werkt, in samenspraak met de betrokken beleidsdomeinen aan de uitbouw van een communicatieplatform voor kinderen en jongeren. De thematiek cyberpesten zal daarbij aan bod komen.

Onderwijs

In het kader van de preventie en aanpak van pesten werden volgende sectorspecifieke acties genomen:

- verspreiden van de brochure "Werken aan een verbindend schoolklimaat. Hoe reageert jouw schoolteam doeltreffend op pesten";
- promoten en uitrollen van "peer-mediation" als methodiek om pesten tegen te gaan via een samenwerking met de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK);
- ondersteunen van de organisatie van de Vlaamse Week tegen Pesten;
- meewerken aan het No hate speech platform;
- campagne van Klasse over pesten met filmpjes en concrete tips voor scholen.

De oprichting van en medewerking aan "het Platform voor Pesten en Welbevinden" van de Vlaamse Onderwijsraad staat gepland voor **2016**. Het betreft de realisatie van een kunstzinnig project waarin het proces dat wordt gelopen om pesten tegen te gaan wordt uitgedrukt. Dit zal gebeuren in samenwerking met de Canon Cultuurcel.

In het kader van de preventie en aanpak van cyberpesten werden onderstaande sectorspecifieke acties gerealiseerd.

- In samenwerking met Child Focus, de Gezinsbond en de ouderverenigingen subsidieerde het departement Onderwijs en Vorming ouderavonden over het als ouder *omgaan met media*. De focus lag op de rol als ouder/opvoeder en bevat tips en tricks. Het departement financierde ook ouderavonden over veilig ICT-gebruik. Scholen konden kiezen voor een algemene vormingsavond over online veiligheid, een avond over cyberpesten of over gaming. De nadruk lag op preventie. Meer info is te vinden op www.veiligonline.be.
- Het Departement Onderwijs en Vorming was vertegenwoordigd in de gebruikerscommissie van het grootschalig onderzoeksproject "Friendly Attack" over de aanpak van cyberpesten: <http://www.friendlyattac.be/> Met dit project wordt nagegaan hoe technologische middelen kunnen ingezet worden in gezondheidsinterventies bij jongeren rond cyberpesten.
- Er werd verder gewerkt met Re:pest, een programma dat een bijdrage wil leveren aan het voorkomen van pestgedrag op scholen en aan het verhogen van het welbevinden in de klas. Het lessenpakket richt zich op de eerste en de tweede graad van het secundair onderwijs. Re:Pest bestaat uit volgende onderdelen:

- o een handleiding als hulpmiddel voor schoolpersoneel om samen met leerlingen te werken aan een veilige leeromgeving.
 - o vorming bereidt leerkrachten voor om van start te gaan met het lessenpakket
 - o de website www.howest.be/repest bevat aanvullende informatie bij de lessenreeks zoals voorbeelden, filmpjes, oefeningen, wetenschappelijk onderzoek en actuele berichtgeving;
 - o een gids voor ouders met informatie en tips.
 - o de game Re:Pest, waardoor leerlingen op een aantrekkelijke manier kennis kunnen maken met situaties en rollen bij pestgedrag.
- Scholen kunnen sinds 2012 een beroep doen op het "Kenniscentrum Mediawijsheid" (www.mediawijs.be). Het Kenniscentrum voorziet in vorming, materiaal en kennisopbouw over alle aspecten van mediageletterdheid. Het omgaan met digitale risico's zoals cyberpesten is daar een onderdeel van. (<http://mediawijs.be/dossiers/dossier-cyberpesten>). In 2015 werd tussen het Departement Onderwijs en het kenniscentrum Mediawijsheid bovendien een aparte overeenkomst gesloten waarbij de ontwikkeling van tools voor de aanpak van cyberpesten één van de doelstellingen is. Het Kenniscentrum Mediawijsheid voorziet ook in vorming voor leraren, jeugdwerkers en bibliotheekmedewerkers, en dit via de mediacoach opleiding en de mediacoach online cursus. Telkens komen ook online risico's en meer specifiek cyberpesten aan bod.
- Sinds 2015 kunnen scholen ook deelnemen aan het ondersteuningsproject eSafety Label dat scholen helpt bij het uitwerken van een ICT-veiligheidsbeleid. Het belangrijkste instrument van het eSafety Label is een online vragenlijst. Beleidsplanning, ICT-infrastructuur en de educatieve aanpak van ICT-veiligheid worden daarbij geëvalueerd in het licht van e-safety. Op basis van de resultaten ontvangt elke school een persoonlijk actieplan om zwakke punten weg te werken en ICT-veiligheid te verhogen. Ook hierin komt de preventie en aanpak van cyberpesten uitvoerig aan bod.

De resultaten van het onderzoeksproject "Friendly Attack" over de aanpak van cyberpesten worden momenteel (**2016**) met extra middelen van het Departement Onderwijs verwerkt door het Kenniscentrum Mediawijsheid.

In onderstaande tabel wordt ingezoomd op de sectorspecifieke ingezette middelen die Onderwijs per project ter beschikking stelt voor (cyber)pesten. Het betreft projecten die een uitvoering krijgen in 2016, waarvan sommige overeenkomsten en subsidies reeds op het begrotingsjaar 2015 werden voorzien.

Project	Begunstigde	Budget
Vlaamse Week tegen Pesten	Netwerk Kies Kleur Tegen Pesten	€ 8.000
Promotie en uitrol peer mediation in Vlaanderen	Vlaamse Scholierenkoepel	€26.000 voor schooljaar 2015-2016 €14.000 voor schooljaar 2016-2017 + detachering
Pestproject Canon Cultuurcel	Canon Cultuurcel	€130.0000
Re:pest	Howest	€31.145 voor schooljaar 2015-2016
Ouderavonden veilig online, cyberpesten i.s.m. Child Focus en gezinsbond	Child Focus	€28.000

Samenwerking Kenniscentrum mediawijs	Kenniscentrum Mediawijsheid	€75.000
Mediacoach opleiding	Kenniscentrum Mediawijsheid	€30.000

Sport

- De sportsector werkt sinds 2015 samen in een strategisch lerend netwerk ethisch sporten. Volgende organisaties zijn hierbij betrokken: Sport Vlaanderen, de Vlaamse Trainersschool, de Vlaamse Sportfederatie, het Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid, het Vlaams Bureau Sportbegeleiding, de Stichting Vlaamse Schoolsport, het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport (ICES), het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

In **2016** wil de sportsector met een jaarthema de problematiek rond pesten aanpakken. De 'Time Out tegen Pesten' campagne (www.topindesport.be) informeert, stimuleert en ondersteunt de sportsector om actief aan een pestvrije omgeving te werken. Het hele jaar door worden zes acties gelanceerd: bewustwording, positief groepsklimaat, aanspreekpunt en meldingsprocedure, gedragscode, thematraining, en gepaste reactie. Het themajaar kent zijn hoogtepunt tijdens de week tegen pesten **2017**. Het themajaar wordt gecoördineerd door ICES, die hiervoor een subsidie van maximaal 36.000 euro ontvangt om sportbegeleiders en verantwoordelijken van sportorganisaties te informeren, te stimuleren en te ondersteunen om op drie niveaus (met name op het niveau van kwaliteit, preventie en reactie) te werken rond pesten via:

- o het voorzien in handvatten, tips en begeleiding van/voor sportbegeleiders;
 - o het ondersteunen van organisaties en verantwoordelijken in een beleidsmatige aanpak;
 - o het ontwikkelen, lanceren en uitvoeren van een communicatiestrategie;
 - o het geven van vormingen, naar de sportsector vertaald en uitgevoerd in samenwerking met de jeugdwerkorganisatie Tumult vzw.
- Vanuit het ruimere perspectief van ethisch sporten (persoonlijke integriteit, fair play, sociale integriteit) ondersteunt, informeert en stimuleert ICES de Vlaamse sportsector om actief te investeren in ethische waarden en normen die belangrijk zijn bij een kwaliteitsvolle sportbeoefening (www.ethischsporten.be). ICES werd door de Vlaamse minister van Sport voor de beleidscyclus 2015-2017 erkend als organisatie voor beleidsondersteuning en praktijkontwikkeling op het gebied van ethisch sporten. ICES ontvangt daarvoor een jaarlijkse subsidie van 150.000 euro. Zo ondersteunen zij de sportfederaties bij de opmaak van hun beleidsplan voor de Olympiade 2017-2020 binnen het nieuwe kader van het decreet houdende de erkenning en subsidiëring van de georganiseerde sportsector, met het oog op het inbouwen van een ethischer sportklimaat en een integriteitsbeleid bij de sportfederaties.

Voor wat de derde pijler betreft (*gepast omgaan met grensoverschrijdend gedrag*), wordt in alle beleidsdomeinen permanent ingezet op vorming rond het Vlaggensysteem en het Raamwerk Seksualiteit en Beleid. In de sportversie van het Vlaggensysteem 'Sport met grenzen' (www.sportmetgrenzen.be; tweede en herwerkte editie december 2014) werden ook situaties rond (de gevaren van) sociale media en grensoverschrijdend gedrag verwerkt. Jong & Van Zin organiseert vorming om vrijwilligers en professionals bewust te leren omgaan met seksueel getinte situaties in een jeugdwerkcontext. Het Vlaggensysteem "(N)iets mis mee?! Omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag in het jeugdwerk". werd eind september 2015 geactualiseerd met onder meer nieuwe situaties in de context van nieuwe media (<http://www.jongenvanzin.be/publicatie/niets-mis-mee-omgaan-met-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-het-jeugdwerk>). De onderwijssector is momenteel bezig met de ontwikkeling van eigen Vlaggensysteem en voorziet daarvoor in een budget van 9.588 euro

Voor wat de vierde pijler betreft, (*gepaste ondersteuning en hulp bieden aan slachtoffers en daders*) wordt in **2016-2017** gewerkt aan het optimaliseren van de toeleiding naar 1712 vanuit de sectoren onderwijs, jeugd en sport en aan het uitwisselen van expertise m.b.t. het werken met peer-support.